

**INITIATIVE POUR UN DEVELOPPEMENT EQUITABLE EN HAITI (IDEH)
ET
SOLIDARITE FANM AYISYÈN (SOFA)**



DEKLARASYON 28 SEPTANM 2014

**- FANM AYISYÈN KONTINYE MOBILIZE
POU DEFANN DWA SEKSYÈL AK REPWODIKTIF YO**

28 SEPTANM 2014 - FANM AYISYÈN KONTINYE MOBILIZE POU DEFANN DWA SEKSYÈL AK REPWODIKTIF YO

Nan okazyon 28 Septanm, Jounen Entènasyonl pou depenalize avòtman, SOFA, IDEH mete vwa yo ak divès òganizasyon fanm, pou mande Leta ayisyen pran tout dispozisyon pou respekte Dwa Seksyèl ak Repwodiktif fanm yo. Nou reyafime pozisyon nou pou n kontinye goumen epi kontribye nan bati yon demokrasi kote fanm yo kapab pran desizyon sou kò yo, sou lavi yo ; yon demokrasi kote yo respekte desizyon Fanm yo pran, kote Leta garanti Dwa Fanm yo anjeneral epi kreye kondisyon favorab pou fanm yo kapab egzèse dwa sa yo.

Se nan lespri sa a nou ap fè sonje, Avòtman legal nan bon kondisyon, san kè sote se yon dwa ki mare ak dwa Sante seksyèl ak repwodiktif e ki fè pati Dwa fondamantal moun. Poutan, Ayiti pami 7 peyi nan rejyon Amerik latin ak Karayib la kote avòtman ilegal. Lalwa peyi a, nan atik 262 kòd penal la pini byen di moun kifè avòtman, ki ede oswa ankouraje fanm fè avòtman. Yon fèt sèten, menmlè avòtman ilegal, sa pa anpeche li se yon pratik nan sosyete a. Nan ankèt EMMUSV-2012, sou 14,472 fanm nan laj 15 a 19 lane, 4% nan yo fè avòtman yon fwa nan lavi yo.

Pandantan sa a, lalwa bèbè sou sikonstans kote lavi fanm, jèn fi ki nan sitiyaasyon pou fè avòtman ekzpoze ak tout move pratik ki mete lavi yo andeje. Avòtman ki fèt nan move kondisyon se 3zyèm kòz mòtalite matènèl nan peyi a. MSPP konfime, 43% avòtman yo fèt nan move kondisyon, sa ki lakòz 10 a 50% nan fanm sa yo mouri oswa sòti ak konplikasyon grav. Kidonk, lefèt avòtman an penalize se plis pretèks pou Leta pa pran responsablite li kòm sa dwa devan pwoblematik sa a.

Se pou sa noumenm òganizasyon feminis yo, mouvman fanm lan deklare kriminalizasyon pa yon solisyon, nou revandike: Dwa pou fanm yo fè avòtman san kontrent, san lavi yo pa menase, san diskriminasyon. Leta ayisyen gen responsablite pou garanti Dwa sa yo, ki se Dwa fanm, ki se Dwa Moun.

Depenalizasyon avòtman an se yon responsablite nan misyon Leta a pou l garanti jwisans dwa sitwayèn ak sitwayen. Jan divès kad legal nasyonal ak entènasyonal garanti sa. N ap presize: Aktik 19 ak 23 Konstitisyon Peyi a, egzije Leta garanti Dwa sante sitwayèn ak sitwayen, anplis, Leta ayisyen pran yon seri angajman pou garanti Dwa Sante Seksyèl ak Repwodiktif tankou: Deklarasyon Inivèsèl Dwa Moun(1948), Konvansyon sou tout fòm diskriminasyon kont Fanm (CEDEF-1981) ak tout pwotokòl aplikasyon an, Pakt Entènasyonal sou Dwa Sosyo ak kiltirèl (PIDESK – 1993), Belem Do Para, Deklarasyon Caire (1994), Pwogram aksyon Beijing (1995), Pwogram Objektif Milènè (ODM-2000), ets.

Tout angajman sa yo garanti dwa pou fanm kontwole pouvwa fè pitit yo. Menmjan pou Leta tabli bonjan kad legal, garanti bonjan kondisyon, sèvis gratis pou fanm ki bezwen fè avòtman. Leta gen obligasyon tou, pou konbat dominasyon, vyolans sou fanm, lide toufèt, tout sa ki kreye kondisyon ki kapab lakòz fanm ansent san yo pa vle.

Nan okazyon 28 septanm 2014 la, òganizasyon feminis yo, lòt òganizasyon dwa moun yo, pwogresis yo, Nou devan Ministè Kondisyon Fanm ak Dwa fanm pou mande Minis la defann kòz dwa fanm yo nan egzikitif la pou anfen Leta ayisyen adopte politik ki pou garanti Fanm egzèse Dwa seksyèl ak reprodiktif nou. Kifè, yon lòt fwa ankò, nou egzijè:

◇

Fasilite pwosesis legalizasyon avòtman epi pran dispozisyon pou devlope bonjan sèvis gratis pou avòtman fèt sans mete lavi fanm yo andanje ;

- ◇ Konsidere avòtman apati yon apwòch global ki konsidere: aspè legal, aspè medikal ak sosyal kesyon an. Yon apwòch k ap pèmèt diminye kantite fanm k ap mouri nan fèt pitit;
- ◇ Mete anplas mwayen k ap pèmèt tretman san diskriminasyon fanm ki nan sitiyaasyon avòtman enkonplè ;
- ◇ Entèdi jijman k ap diskrimine ak pèsekite fanm kifè avòtman; nan sèvis sante yo, pran dispozisyon pou konbat pratik prejije ak abi sou fanm ki nan sitiyaasyon fè avòtman;
- ◇ Ogmante aksè ak bonjan sèvis planin pou fanm ak jèn yo
- ◇ Defini, aplike bonjan pwogram edikasyon seksyèl pou jenn fanm, adolesant, madanm ak mouche kèlkeswa fòm inyon an,
- ◇ Garanti yon kad legal ki kadre ak respè Dwa seksyèl ak repwodiktif fanm yo
- ◇ Leta ayisyèn dwe reyafime epi aji tankou yon Leta layik. Li dwe pwoteje karaktè layik li tan li respekte divèsite sosyete a.
- ◇ Pou tout sa rive fèt, Leta dwe reyalize refòm legal ak devlopman politik piblik pou garanti Dwa sante espesifik fanm yo epi fasilite fanm yo egzèse dwa seksyèl ak repwodiktif yo. Nan yon vizyon global sante sitwayen ak sitwayèn peyi a.

Kriminalizasyon pa yon solisyon.
Avòtman legal, gratis, san risk, san diskriminasyon,
Se Dwa Fanm, se yon egzijans demokratik!

Pòtoprens, 26 septanm 2014

Claudine SAINTAL
Directrice Exécutive de IDEH

Olga BENOIT
Directrice Exécutive de SOFA